

Številka: 600-01-1/2021/16 EPA 2290-VIII
Ljubljana, 17. 1. 2022

Predlog

Državni svet Republike Slovenije je na 29. izredni seji 19. 1. 2022, ob obravnavi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (ZPIMVI-B), EPA 2290–VIII, ki ga je Državni zbor sprejel na 93. izredni seji 13. 1. 2022, na podlagi tretje alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13, 75/16 in 92/21), sprejel

ZAHTEVO,

da Državni zbor Republike Slovenije ponovno odloča o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (ZPIMVI-B), EPA 2290–VIII.

Obrazložitev:

Državni zbor je na 93. izredni seji 13. 1. 2022 sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (ZPIMVI-B), EPA 2290–VIII, ki sta ga po skrajšanem postopku v obravnavo predložila poslanca Državnega zbora Ferenc Horváth in Felice Žiža. Komisija Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport na 13. izredni seji 10. 1. 2022 Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (ZPIMVI-B), EPA 2290-VIII, ni podprla.

Z zakonom se zvišuje predpisana raven znanja italijanskega jezika za strokovne, administrativne, tehnične, računovodske in druge delavce na vzgojno-izobraževalnih zavodih z italijanskim učnim jezikom in način njenega preverjanja. Po zakonu strokovni delavec obvlada italijanski jezik kot učni jezik, če je končal osnovno ali srednjo šolo z italijanskim učnim jezikom in pridobil predpisano izobrazbo v italijanskem jeziku ali je končal osnovno in srednjo šolo z italijanskim učnim jezikom. Če strokovni delavec ne izpolnjuje teh pogojev, obvlada italijanski učni jezik, če opravi preizkus znanja italijanskega jezika kot maternega jezika na podlagi Izpitnega kataloga italijanskega jezika za splošno maturo v šolah z italijanskim učnim jezikom na narodnostno mešanem območju Slovenske Istre. Po veljavni ureditvi iz leta 2018 mora strokovni delavec v takšnem primeru opraviti preizkus znanja italijanskega jezika na ravni C1, kot jo določa Skupni jezikovni okvir Sveta Evrope (SEJO). Po novemu zakonu ta raven ne zadostuje več, zato zakon uveljavlja znanje italijanskega

jezika kot maternega jezika. Državni zbor ocenjuje, da okvir SEJO ni ustrezen, saj se ta nanaša na raven znanja tujih jezikov, medtem ko je status italijanskega jezika v šolah z italijanskim učnim jezikom popolnoma primerljiv s statusom slovenskega jezika na šolah s slovenskim učnim jezikom – gre za jezik poučevanja in ne tuj jezik. Z zakonom se raven znanja italijanskega jezika zvišuje tudi za učitelje, ki poučujejo slovenski jezik in tuje jezike, in sicer se zahteva znanje jezika na ravni C1 po SEJO. Za ostale delavce se po zakonu zahteva znanje italijanskega jezika, če je končal osnovno ali srednjo šolo z italijanskim učnim jezikom ali znanje jezika izkazuje z ustreznim certifikatom.

Državni svet uvodoma poudarja, da je znanje jezika na ravni C1 po SEJO povsem primerno v poklicne, učne in akademske namene. Državni svet ugotavlja, da se s 1. členom zakona spreminja drugi odstavek veljavnega 14. člena Zakona o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 35/01, 102/07 – ZOs-F in 11/18; v nadaljevanju: ZPIMVI), kar pomeni hudo zaostritev jezikovne kompetence pri učiteljih, ki pri pouku ne uporabljajo učnega jezika vzgojno-izobraževalnega zavoda, in to v obdobju vedno izrazitejšega pomanjkanja kadra na področju vzgoje in izobraževanja. V 2. členu ZPIMVI-B je s spremembo in dopolnitvijo 15. člena ZPIMVI predvidena uvedba preizkusa znanja italijanskega jezika kot maternega jezika. Materni jezik posameznika opredeljuje kot domačega govorca, zato preizkusi znanja za materinščino ne obstajajo po nobeni priznani metodologiji; pogoj dodatnega usposabljanja za tiste, ki ne izpolnjujejo predpisane izobrazbe, pa ureja že Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr., 25/17 – ZVaj, 123/21, 172/21 in 207/21). Elemente, ki predstavljajo izhodiščno italijanščino kot materni jezik, že ureja veljavni 15. člen ZPIMVI, ki določa, da strokovni delavec obvlada italijanski jezik kot učni jezik, če je končal osnovno ali srednjo šolo z italijanskim učnim jezikom in pridobil predpisano izobrazbo v italijanskem jeziku ali je končal osnovno in srednjo šolo z italijanskim učnim jezikom, zato umestitev preizkusa znanja maternega jezika v ZPIMVI ni smiselna.

Državni svet obenem ugotavlja, da bi se moral veljavni ZPIMVI začeti uporabljati že s 1. 9. 2018, vendar je šele marca 2021 pristojno ministrstvo doseglo soglasje predstavnikov madžarske narodne skupnosti glede usklajenosti pravil za uresničitev zakona, iz italijanske narodne skupnosti pa tega soglasja ni bilo.

Državni svet nadalje ugotavlja, da je prej omenjeni izpitni katalog že v preteklosti predstavljal veliko oviro za udeležence predvsem zaradi ozkega kroga strokovnjakov oz. izpraševalcev za posamezni jezik v izpitnih komisijah in zagotavljanja objektivnosti ter občutka pravičnosti. Prav zaradi tega je bil uveden standard znanja po SEJO, ki predstavlja objektivno merilo vrednotenja ravni znanja jezikov. Državni svet ugotavlja, da bi se z novelo zakona ponovno uvedlo dvojna merila, in sicer ena merila s SEJO za učitelje slovenskega jezika in tuje jezike, za ostale pa preizkus znanja, ki naj bi ga izvedlo pristojno ministrstvo v sodelovanju z Zavodom Republike Slovenije za šolstvo. Državni svet kot problematično ocenjuje predlagano izvedbo preizkusa znanja na zavodu, ki sicer ne sodeluje pri nobenih podobnih preizkusih.

Poudarja tudi, da niti pristojno ministrstvo niti zavod nimata vzpostavljenega sistema certificiranja v skladu s SEJO. Veljavni ZPIMVI v ta namen določa Državni izpitni center, ki ima tovrstno infrastrukturo, zagotovljen ustrezen strokovni kader in finančna sredstva za izvedbo.

Državni svet ugotavlja, da se je pristojna Komisija Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport že pri obravnavi predloga zakona seznanila tudi z opozorili Zavoda Republike Slovenije za šolstvo, ki je glede same izvedbe zakona v prvi vrsti izpostavil tudi problem kadrov za posamezna delovna mesta v slovenskem šolskem prostoru, saj primanjkuje strokovnih delavcev po celotni izobraževalni vertikali, zato opozarja na problem strokovnega izrazoslovja pri tistih učiteljih, ki poučujejo strokovne predmete, pa niso zaključili šolanja v italijanskem učnem jeziku.

Državni svet na podlagi razlogov za spremembo zakona in izpostavitve določenih vprašanj v povezavi z uveljavitvijo spremenjenega zakona s strani pristojnega Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport ter Zavoda za šolstvo ugotavlja, da je uvajanje posebnega sistema pogojevanja in preverjanja znanja jezika samo v šolah z italijanskim učnim jezikom nesmiselno, saj je skupni jezikovni okvir dovolj ustrezna metodologija za vrednotenje ravni jezikovnega znanja, ki je pregleden in primerljiv; poleg ravni znanja C1 obstaja še raven C2, ki je najboljši približek zmožnosti naravnega govorca. SEJO je bil namreč vzpostavljen, da bi odpravil ovire v sporazumevanju med strokovnjaki na področju sodobnih jezikov, ki izvirajo iz različnih izobraževalnih sistemov v Evropi.

Obenem Državni svet opozarja na vprašanje recipročne ureditve tovrstnega vprašanja za slovensko manjšino v Italiji. Še zlasti pa komisija izpostavlja vprašanje ustrezne ravni znanja slovenskega jezika tako na vzgojno-izobraževalnih zavodih z italijanskim učnim jezikom kot tudi na vzgojno-izobraževalnih zavodih s slovenskim učnim jezikom.

Državni svet izpostavlja tudi Zakon o sistemu plač v javnem sektorju (Uradni list RS, št. 108/09 – uradno prečiščeno besedilo, 13/10, 59/10, 85/10, 107/10, 35/11 – ORZSPJS49a, 27/12 – odl. US, 40/12 – ZUJF, 46/13, 25/14 – ZFU, 50/14, 95/14 – ZUPPJS15, 82/15, 23/17 – ZDOdv, 67/17, 84/18 in 204/21), v okviru katerega so se dodatki tistih, ki nastopajo v javnem življenju na dvojezičnem območju, izenačili z dodatki, ki so jih do tedaj imeli le učitelji, kljub opozorilu, da je zahtevnost poučevanja na šolah na dvojezičnih območjih bistveno višja, kot pa je zahtevana raven aktivnega znanja jezika, npr. v uradnem poslovanju z občani, v medijih itd. Ob sprejemanju omenjenega zakona je bilo vprašanje zrelativizirano, tokrat pa je to ključni del vsebinske utemeljitve za zaostritev jezikovne kompetence pri učiteljih, ki pa dodatno ni ovrednotena. Državni svet ocenjuje, da takšen pristop ni utemeljen in je v načelu kontradiktoren. Obenem se pri tem ne omenja cilja doseganja višjega znanja tudi za slovenski jezik pri kakovostnem vzgojno-izobraževalnem delu na dvojezičnem območju. Glede na pogojevanje zasedbe delovnih mest z znanjem italijanskega jezika, tudi za npr. tehnične in administrativne delavce, je lahko razumeti, da se italijanska manjšina kadrovske zapira v svoj krog, saj bo uresničitev novih zakonskih zahtev glede jezikovnih kompetenc otežena zaradi pomanjkanja kadra, ki bi izpolnjeval pogoje glede znanja italijanskega jezika.

* * *

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Branimir Štrukelj.

* * *

Predlog zahteve Državnega sveta je pripravljen na podlagi Predloga odločilnega veta Komisije za kulturo, znanost, šolstvo in šport.